

Yichud with an Elderly Man

BACKGROUND

In the summer of 2013, the American Association of Retired People (AARP) published a grim report on the effect of changing demographics on the future of care for the elderly in the United States. The report showed that the steady decline in birthrates over the last several decades has resulted in fewer family members available to care for the aged. In 2013, according to the report, for every person aged 80 or above, there was an estimated seven people between the ages of 45 and 64 – the primary caregiving ages – to provide home care. The researchers predicted that this number will drop to four by 2030, and to lower than three by 2050. The shortage of potential caregivers is further exacerbated by the ever growing divorce rate, which results in more disabled people finding themselves without a healthy spouse to care for them.

Moreover, as modern medicine allows patients with chronic, debilitating conditions to live longer, the need for full-time care has increased and is expected to continue to rise. In a paper published in 2013, the Centers for Disease Control and Prevention concluded, "The need for caregiving for older adults by formal, professional caregivers or by family members – and the need for long-term care services and supports – will increase sharply during the next several decades, given the effects of chronic diseases on an aging population."

The inevitable consequence of these trends is an increase in paid caregivers for elderly patients, professional aids hired to either live with patients or tend to them for significant portions of the day.

As the majority of caregivers for the elderly are women, this arrangement calls upon us to address the question as to the permissibility of an elderly man being alone with a female aid. Such a situation is usually discouraged because it may lead to an *aveirah*. However in this case, the chance of the *aveirah* happening is very remote, and in some cases even impossible.

QUESTIONS TO CONSIDER

- Should we allow female caregivers to be alone with elderly males?
- What halachic factors can you think of that would go into this decision?

THE ISSUR OF YICHUD

The Mishna in Kiddushin (80b) refers to the issur of Yichud, which forbids a man and a woman to be secluded together:

Kiddushin 80b

MISHNA: A man should not seclude himself with two women, but a woman may seclude herself with two men... A man may seclude himself with his mother or daughter...

GEMARA: Rabbi Yochanan said in the name of Rabbi Yishmael: Where is there a hint to Yichud in the Torah? It says, "If your brother, the son of your mother will entice you" (Devarim 13:7). Can only the son of your mother entice and not the son of your father as well? Rather it is to teach you that a son can seclude himself with his mother and not seclude himself with any other [women classified as] arayos in the Torah.

לא יתייחד אדם עם שתי נשים אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים... מתייחד אדם עם אמו ועם בתו...

א״ר יוחנן משום ר׳ ישמעאל רמז ליחוד מן התורה מנין שנאמר (דברים יג:ז) כי יסיתך אחיך בן אמך וכי בן אם מסית בן אב אינו מסית אלא לומר לך בן מתייחד עם אמו ואסור להתייחד עם כל עריות שבתורה.

SEE THIS ORIGINAL PAGE OF TALMUD ON THE NEXT PAGE

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

עין משפמ נר מצוה

מסורת חש"ם א) ע"ו כה., ב) נשבת לג:ן,

ג) ע"ו לו: ע"ם סנהדרין

כא: ע"ם, ד) (בע"ו

ובסנסדריו וברא"ש: משום ר' שמעון בן יהולדק. אמנס

במקנה], ה) [בכח"י: ואין

אמל מתייחד. וכ"ה בע"ו יבסנהדריון. ו) ועירוביו

כג: ושם נקמן), ז) מ״ק כד.

שמחות פ"ג, ק) סוטה ז.

ע"ז כה: ע"ם, כן) [בע"ז

הגירסה שמואל. אמנס

כלפנינו), י) סוטה ז.,

שפעמיםן, ל) [ברש"י

שבע"י: וגרים דיו חיים

שנתתי לו כי ההוא עובדא

דההים איתתם וכו׳ שהוגנה

על מתה וכו׳ שנתאוננה

מ) [במדבר ה, יג - יד],

() 15"E 180. (ra"a)1.

ס) ולעיל כז ע"בן, ע) וושם

בע"ב ד"ה לא לריכא],

פ) ל"ל דר"ם איירי בשאין

חשתו עמו וה"ג ר' שמעון

אומר כו׳. רש"א מ"י

ל) ול"ל על מדומיו. (רש"ש)], ק) [נ"ל במועד

קטן כז: וכ"כ מהרש"ח

הגהות הב"ח

(מ) רש"ר ד"ה ורבע וכוי כי ההוא עוכלא דההיא

איתתא דהוה עובדא

ואפיקתיה: (ב) תום' ד"ה

ר' שמעון וכו' לכך נראה לר"י דלרבנן נמי אינו

ינרו כדקאמרת יש לחוש:

הנהות הגר"א

[א] (ליקום) מתני' כומן

שאשתו עמה. גי' תוק'

רי"ף אינה נכונה דמ"מ

מלקמן פא.

כ) [ברק״י

דפרק אין מעמידין (ע"ז דף כה.ש) גבי הם דתנן לם תתייחד חשה עמהם ובעי עלה בגמרא במאי עסקינן אילימא בחד ודכוותה בישראל מי שרי והתנן לא יתייחד כו' ומסיק בשאשתו של עובד כוכבים עמו עובד כוכבים אין אשתו משמרתו ישראל אשתו משמרתו ומדלא מוקי לה התם כרבי שמעון משמע דאפילו כרבכן נמי אתיא ובאשה אחת נמי משמע דשרי כשאשתו עמו לכך נראה לר"י (ב) פ) דלרבי שמעון אינו אסור אלא כשאין אשתו עמו דוקא והכי גרסינן ר׳ שמעון אומר אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים ובזמן שאשתו עמו" ישן עמהן בפונדקי מפני שאשתו משמרתו ואתאן אפילו לרבנן ואפילו עם אשה מתת: כל ההיא מעשה דההיא איתתא דהוה עוכדא ואפיקתיה. פר"ח מעשה באשה אחת שהיתה בוכה ומתאוננת על קבר בעלה והיה שם אדם אחד שהיה שומר תלוי אחד וצוה לו המלך לשומרו ובא אלל האשה ופיתה אותה ושמעה לו וכשחזר אלל התלוי לא מלאו והיה מצטער מאד מפחד המלך אמרה לו האשה אל מירא קס בעלי מקברו ומלהו במקומו ואפיקתיה לבעלה ומלהו הרי לך שאפילו בשעת אנינות נתגבר ילרה עליה אך הקונטרס פירש ב׳ לשונות בלשון אחד גרם ורבנן כי ססיא עובדא דססיא אימתא דסוס עובדה והפיקתיה וה"פ לרבנן הפילו תביר ילרו (ג) כדחמר יש לחוש דפעמים שאין שם אנינות ועושין עלמן כאילו נושאין תינוק מת ויולאין לעבירה כי ההוא עובדא דההיא אתתא דהוה עובדא ואפיקתיה לתינוק חי בחוקת מת לעשות עבירה עם ההולך עמה לקוברו ועוד פירש לשון אחר דלא גרסינן ורבנן אלא הכל ממילמיה דאבא שאול והכי פירושו כלומר מה יתרעם אדם על 6חטאיו דיו חיים שנתתי לו כי ההוא מעשה דההיא איתתא כדאי׳ שבספר מסידים מעשה באשה אחת שהיו לה ז' בנים ומת אחד מהם והיתה בוכה ואמרו לה אל תבכי ואם לאו עוד ימות בן

אחר ולא שתקה ומת אחר וכן עשתה עד שמתו כולם והיא אחרי כן מחמת שנתאוננה על מדותיו ולהאי פירושא

ל"ג דהוה עובדה והפיקתיה:

נקורים נקורים בעיסה תולין לא אוכלין ולא שורפין א"ר יהושע בן לוי לא שנו אלא במשקים לבנים אבל במשקים אדומים אם איתא דנקיר מידע ידיע ודילמא בלעתינהו עיסה א"ר יוחגן דבר זה שמע בריבי ופירושו לא שמע "לא שנו אלא במשקים צלולים שבבואה של תינוק ניכר בה אבל משקים עכורים לא: מתני שילא יתייחד אדם עם שתי נשים אכל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים רכי שמעון אומר יאף איש אחד מתייחד עם שתי נשים [א] בזמן שאשתו עמו וישן עמהם בפונדקי מפני שאשתו משמרתו ימתייחד אדם עם אמו ועם בתו יוישן עמהם בקירוב בשר ואם הגדילו זו ישנה בכסותה וזה ישן בכסותו: גמ' מ"מ תנא דבי אליהו הואיל יונשים דעתן קלות עליהן מנא הני מילי א"ר יוחנן משום ר' מישמעאל רמז ליחוד מן התורה מנין שנאמר יכי יסיתך אחיך בן אמך וכי בן אם מסית בן אב אינו מסית אלא לומר לך בן מתייחד עם אמו יואסורי להתייחד עם כל עריות שבתורה יפשמיה דקרא במאי כתיב אמר אביי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בן אב דסני ליה ועייץ ליה עצות רעות אלא אפילו בן אם דלא סני ליה אימא צייתי ליה קמ"ל נימא מתני' דלא כאבא שאול דתניא "יכל שלשים יום יוצא בחיק ונקבר באשה אחת ושני אנשים אבל לא באיש אחד ושתי נשים אבא שאול אומר אף באיש אחד ושתי נשים אפילו תימא אבא שאול בשעת אנינות תביר יצריה ורבנן סברי לה כר' יצחק דאמר רבי יצחק ימה יתאוגן אדם חי גבר על חמאיו אפילו בשעת אנינותו של אדם יצרו מתגבר עליו ואבא שאול כי כתיב ההוא במתרעם על מדותיו כתיב והכי קאמר מה יתרעם על מדותיו וכי גבר על חמאיו דיו חיים שנתתי לו ורכנן כי ההוא מעשה דההיא איתתא דהוה עובדא ואפיקתיה: אבל אשה אחת: יאמר רב יהודה אמר יירב יילא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים אפילו בי עשרה נמי לא הוה מעשה והוציאוה עשרה במטה אמר רב יוסף תדע דמיחברי בי עשרה וגנבי כשורא ולא מיכספי מהדדי נימא מסייע ליה פימוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יכא עליה בדרך תלמידי חכמים אין אינשי דעלמא לא שאני תלמידי חכמים דידעי

בי שמעון אומר אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים כזמן שאשתו - נקורים. ביקרור״ס בלע״ן סנקרו תרנגולים בעיסה: סולין. אם עשו. משמע דלרבנן אפילו אשמו עמו אסור להתייחד עם עיקה זו של תרומה חיישיגן שמא שמו התרנגולין ממשקין הטמאים שתי נשים ואפילו לרבי שמעון נמי עם שתי נשים ואשתו עמו הוא ובעוד המשקה טופח בחרטומיהם נקרו בעיסה ומדקאמר שני דברים דשרי אבל עם אשה אחת אפילו אשתו עמו אסור וקשה מההיא הללו עשאום כמי שיש בו דעת לישאל ושנינו באחת מהן חולין מכלל

דתינוק תולין: בריבי. גדול הדור ריב"ל: ופירושו לה שמע. דבהדומים נמי היה לו לפרש ולחלק בין ללולים לעכורים. משקין ללולין נוחין ליבלע: שבבואה של תינוק. דמות קלסתר פניו: בותני' עם ב' נשים. מפני שדעתן קלה ושתיהן נוחות להתפחות ולא תירא זו מחבירתה שאף היא מעשה כמותה: עם ב' אנשים. שהחקד בוש מחבירו: מסייחד הדם עם המו. טעתה מפרש בגמ': וישן עמהס. הבן עם אמו ובעודו קטן קאמר דישן עמה בקירוב בשר כדמפרם וחזיל: הגדילו זה ישן בכסוסו כו'. וכן הבת עם אביה בעודה קטנה: גמ' מאי טעמא. לא יתייחד עם שתי נשים כאשה שמתייחדת עם ב' אנשים: דעהן קלה עליהן. ושתיהן נוחות להתפתות: אלא. להכי נקט קרא בן אמך לומר שהבן מלוי אלל האם: פשעיה דקרא במהי כהיב. לענין פשוטו של מקרה שמדבר בהסתה אמאי נקט בן אמך: בן אב סני ליה. לפי שממעט בחלק ירושתו: כן הם לה סני ליה. שחין להם חלק ירושה יחד זה יורש את אביו חה יורש את אביו: דלא כאבא שאול. דאמר איש מתייחד עם שתי נשים: כל שלשים יום. ולד שמת בתוך שלשים יום אין לריך לכבדו במותו להוליאו לקבורה לא במטה ולא בכליבה אלא בחיק: ונקבר באשה אחת ושני אנשים. וא"ל רבים ללוותו חלה ב׳: מבל לה בחים החד ושחי נשים. משום יחוד שלא היו בתי הקברות סמוכין לעיר: מה יתאוכן. מה מועיל אנינות לאדם לסמוך על כך מלהזהר ביצרו כל זמן שהוא חי לריך להיות גבר על הטאיו שאם לא כן יהם יצרו גובר עליו ויחטימנו: על מדותיו. על קורותיו הקורות אותו: מה ימאונן אדם חי. למה ימאונן אדם חי למה יתרעם אדם על הקורות הבאות עליו אחר כל החסד שאני עושה עמו שנתתי לו חיים ולא הבאתי עליו מיתה: וכי גבר על מעפיו הופ. שלה חטה לי ובלדקתו הוא חי בתמיה: ורבנן. אפילו תביר יצריה כדקאמרת יש לחוש ישפעמים שאין שם אנינות ועושין עלמן כאילו נושחין תינוק מת ויולחין לעבירה כי ההוא עובדא (4) דהוה עובדא בההיא

איתתא ואפיקתיה לתינוק חי בחזקת

מת לעשות עבירה עם ההולך עמה

אכתי קשה ל"ל עמהם וגם לשנה דמתני חין סובל פירושם אנא אגב דמ"ק קאמר ב' נשים נקט ג"כ רבו מלספר ולדינא אין נ"מ דמ"מ הלכה כר"ש דסוגיא לע"ז (כ"ה ב") כוותיה וכ"ש לפי תוס' שמפרשים לקתן כל שעסקיו כו' ר"ל אפילו אשתו עמו דסתם מנא כר"ם ולכן אמרו בע"ז שם בקתמא כר"ש ופי מוס' הוא נכון דקאי

אלמעלה דאף במקום שמותר אבל שאר פירושים

החכר למעלה מזה כלום:

לעזי רש"י ביקרור"ש [ביקידורי"ש].

מוסף תוספות א. בוא"ו ותחילת מימרא הוא ודברי הכל. תוס׳

לקוברו. לשון אחר ממורי הזקן ולא גרסיטן ורבטן אלא כולה באבא שאול ליגריס דיו חיים שנחתי לו כי ההיא איחתא דאמריטן במועד קטן (דף ס:) שקשתה על מתה יותר מדאי עד שמתו ז' בניה והיא אחריהם מחמת שנתאוננה על מדוחיו. דהוה עובדא ואפיקחיה ל"ג: ו**הוליאוה עשרה** אנשים במשה. בחזקת שהיא מתה וקלקלו עמה ואשת איש היתה: **דמחברי עשרה וגנבי כשורא.** שיש בה משוי לעשרה: **מוסרים לו.** בית דין מי שקנא לאשתו ונסתרה והוא מעלה להשקותה מוסרין לו בית דין שבעירו שני חלמידי חכמים שמא יבא עליה בדרך שהרי נאסרה עליו כדתנן (סוטה דף סו:) נטמאה נטמאה שאחד לבעל ואחד לבועל סאם בא עליה שוב אין המים בודקין אותה דכתיב (במדבר ה) ונקה האיש מעון בזמן שהאיש מנוקה מעון המים בודקין את אשתו אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשחום ונמצא שם שמים נמחק לבטלה:

לאתרויי

חיות, וכי גבר על חטאיו. שלא חטא לי ובצדקתו הוא (חי בתמיה). עשרה במטה. בחזקת שהיא מתה וקלקלו עמה ואשת איש היתה. כשורא. קורה שיש בה משוי לעשרה בני אדם ואינם בושים זה מזה.

קה א מיי פט"ז מהלי

סלכס דו קו ב ג מיי פכ"ב מהלי איסורי ביאה הלי ת סמג לאוין קנו טוש"ע אה"ע סימן כב סער ה: קו ד מיי שם סלכה ח מוש"ע שם פעיף א: קח ה מיי שם פכ"ח הלכה ז סמג שם טוש"ע אה"ע סימן כא מעיף ו:

מם פנ"נ הלכה א סמג שם טוש"ע אה"ע סימן כב מעיף או קר ז מיי פי"ב מהלי אבל הלכה י טוש"ע י"ד

מימן שנג סעי' ד: ל"א ה (מיי פכ"ב מכלי איסורי ביאה הל' ח) סי' כב סעיף ה בהגה"ה: הוב ט מיי פיינ מהלי סועה הלכה א:

תורה אור השלם ו. כּי יִסִיתְךְ אָחִיךְ בֶּן אמך או בנך או בתך או אַשֶּׁת חִיקֶךְ אוֹ רַעַךְ אַשֶּׁר בְּנַפְשֶׁךְ בַּטּתֶר לאמר נלכה ונעבדה אלהים אתה ואבתיף:

2. מָה יָהָאוֹנֵן אָדָם חָי גבר על חַטְאִיו:

מוסף רש"י לא יתייחד אדם נשים. שתי DY שהנשים דעתן קלות ושתיהן תתרלינה לעבירה (ערד כה). אבל עם שלש או ארבע שפיר דאשה מתייחדת עם שני אנשים (סומה מעשה והוציאוה עשרה. פרינים לחשת חים זונה, במטה. חון לעיר לעבירה כעין קוברי מת שלא יבינו בה), בחוקת מתה לקלקל יכא עליה בדרך. שנריך להשקותה בירושלים בב"ד הגדול (סוטה ד.).

תום' ר"י הזקן מתני". עם שתי נשים. כ״ש עם אחת, מפני שדעתן קלה ונוחות להתפתות ולא תירא זו מחברתה ואף היא תעשה שני אנשים. האחד בוש מחברו. גמ". כז מתייחד עם אמו. להכי נקט בן עם אמו לומר שדרך הבן להיות מצוי אצל האם. כל שלשים. ולד שמת בתוך ל' יום אין צריך לא מטה ולא (כריכה) (כליבה] ואין צריך אלא ג׳ ללוותו. מח יתאונז. כלומר מה מועיל לו האנינות כל זמז שהוא חי יצרו מתגבר עליו. על מדותיו. של הקב"ה על

QUESTIONS TO CONSIDER

 Why would the Torah be so careful in the area of illicit relations, that certain men and women are not even allowed to be secluded together?

We see from the Mishna that the issur of Yichud is modified to a certain extent by the legitimate possibility of an avairah occurring. It is for this reason that a woman can seclude herself with two men and a man may seclude himself with his mother or daughter. In both cases, the likelihood for an avairah to occur is so remote that we don't concern ourselves to forbid the seclusion between the man and woman.

The question arises whether we can conclude the same about an elderly man for whom intercourse is difficult or perhaps even impossible. Would we similarly conclude in those instance that Yichud would similarly be permitted?

Interestingly, nowhere in the Gemara or early Rishonim is a distinction drawn between an elderly man and a young one. The Shulchan Aruch in Even HaEzer (22:1) codifies the issur of Yichud as well as the heter of two relatives being secluded, but nowhere says that the halacha would be different if the man is old. This led certain Achronim to conclude that such a distinction could **not** be made and that Yichud would still apply.

QUESTIONS TO CONSIDER

Is this the only conclusion to be drawn from the lack of literature on the subject?

INTERIM SUMMARY

- There is an issur of secluding oneself with someone with whom it is prohibited to have intercourse.
- The exceptions are one's mother or daughter.
- Nowhere in the Gemara or Rishonim do people say that the ruling would be different if one of the people in question is old.

COMPARISON TO A SOTAH

Rav Moshe Yehuda Leib Zilberberg in his Zayis Ra'anan (E.H. 1:1), draws proof for this conclusion from the Gemara's discussion in Maseches Sotah (26b)

The Gemara is talking there about the case of a Sotah, which is a unique case where a woman is warned by her husband to avoid secluding herself with a certain man, but she goes ahead and does it anyway. There is a specific process we enact in that case to determine whether the woman had intercourse with that man. The Gemara discusses which sort of man the husband can warn his wife to avoid secluding herself with and thereby avoid becoming a Sotah.

Sotah 26b

But Shmuel says: we warn [a woman about] an infertile man (shachuf)... Isn't this obvious? You might have thought the Torah said, "A man lied with you, (and emitted) semen" (Bamidbar 5:13) – this would preclude a *shachuf*, so we teach that it is not so.

והאמר שמואל שחוף מקנין על ידו... פשיטא מהו דתימא (במדבר ה:יג) ושכב איש אותה שכבת זרע אמר רחמנא והא לאו בר הכי הוא קמ"ל.

SEE THIS ORIGINAL PAGE OF TALMUD ON THE NEXT PAGE

The Gemara says that a woman can be warned to not to have Yichud with a man who cannot have intercourse. This means that if she secludes herself afterword, we would proceed with the Sotah process to determine if she had intercourse, despite it being impossible! Yet, the Gemara not only says that the Sotah procedure still applies, it assumes it is obvious that the case would be so!

It may seem tempting to say that the same restrictions that govern who a man can warn his wife about are the same as those which determine who she can have Yichud with in the first place. After all, the halachos of both Sotah and Yichud are designed to avoid illicit relations from occuring.

Rav Zilberstien points out that if it were true that Yichud with a shachuf was permitted, and that there is reason to say the laws of Sotah are linked to the laws of Yichud, the Gemara would have not thought that the ruling that a shachuf is susceptible to the laws of Sotah was obvious. To the contrary, it is a true novelty that there would be a discrepancy between the laws of Yichud and Sotah. Rav Zilberstien concludes that the fact that the Gemara thought it so obvious that the laws of Sotah apply to a shachuf is indicative Yichud would likewise apply.

נר מצוה

עין משפט

לב א מיי פ"ל מהלי סוטה הלכה א סמג

עשין נו טוש"ע אכ"ע סי

אימורי דיאה הלהה הלי יאן סמג לארץ כ וטור אה"ע סימן כ): לד ג מיי פ"א מהלי

סוטה הלכה א סמג שמיו ע טוט"ע אה"ע סימן קעח סעיף ב: לה ד ה מיי פייח מהלי איסורי ביאה הלכה ב וגן ופ"ו מהל' מרומות הלכה ו סמג לארן רלו טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף סוטה הלכה ו טוש״ע אה"ע סימן קעח סעיף ב: לו ז מיי פי"ח מהלכות איסורי ביאה הלכה א סמג לארון קפא טוש"ע אה"ע סי' ו סעיף ח: לה ח מיי' פ"ד מהלי איסורי מובח הלכ׳

למ כו מיי פ"ג מהלי מוטה הלכה כד: מי מיי פ"א מהלכות איסורי ביאה הלכי י סמג לאיו כ טוש"ע אס"ע

תוספות שאנץ שחוף שבשרו נשחף וכלה ויבש ואין בו כח ובת"כ בקללות שנינו דוגמתו יש לר אדם שהוא חולה שמור עליו ת"ל את השחפת מלמד שבשרו נשחף ל״ה. מקנין על ידו פשיטא הוי כמו והוינן בה מקנין על ידו (פשיטא). ופוסל בתרומה אם הוא אחד מן הפסולין . המחלליז את האשה כגוז עובד כוכבים ועבד וחלל ינתין וממזר דקיימא לן בקידושין וביבמות רפסלי: מקנין על ידי עובד כוכבים מכאן מביא ר״ת יאיה באשה שנשתמדה כוכבים ונשאה עובד כוכבים ונתגיירו היא כעלה ואומר ר״ח דאסורה יה כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל ויש ר״ל אפקריה לזרעי דעובד זוסים זרמתם ומביאיו ראיה מראמרי׳ והא אסתר פרהסיא הואי ואמאי לא פריך אסתר ערוה היא אם איתא דעובד כוכבים עושה ערוה ופוסלה בביאתו אלא ש"מ מדלא כתיב הכי ראיז עוכד כוכבים עושה . ערוה ואינו פוסל בביאתו עוד מביאין ראיה מדפריך הו דאווס שרי משמע כביאתו ומיהו אומר ר״ת יליתא דהא אמרי׳ הכא מקנין על ידי עובד כוכבים 'אמרי' נמי כאשר אבדתי מבית אבי כך אבדתי ממך אלמאז דעוכד כוככים התם ולידרוש להו דאונס עולם היא ואינה עושה ניחא ומיהא דלא פריי והא

יידע דלענין זה מהני מה

שהיתה קרקע עולם ארל

ארוסה פרק רביעי סומה

מהו דתימא ינממאה ינממאה שני פעמים

שאחר לבעל ואחד לבועל היכא דקא י

מיתסרא בהא זנות אבל הא הואיל ואסורה

וקיימא אימא לא קא משמע לן: חוץ מן הקמן

[וכו']: יאיש אמר רחמנא ולא קמן ושאינו

איש למעומי מאי אילימא למעומי שחוף

והאמר שמואל שחוף "מקנין על ידו יופוסל

בתרומה מקנין על ידו פשימא מהו דתימא

ושכב איש אותה שכבת זרע אמר רחמנא

והא לאו בר הכי הוא קמ"ל ופוסל בתרומה

פשימא מהו דתימא ילא יחלל זרעו אמר

רחמנא דאית ליה זרע ליחלל דלית ליה זרע

לא ליחלל קמ"ל ואלא למעומי עובד

כוכבים והאמר רב המנונא יעובד כוכבים

מקנין על ידו יופוסל בתרומה מקנין על ידו

פשיטא מהו דתימא נטמאה נטמאה שתי

פעמים אחד לבעל ואחד לבועל היכא

דקמיתסרא בהא זנות אבל הא הואיל ואסורה

וקיימא אימא לא קמשמע לן ופוסל בתרומה

פשימא מהו דתימא יובת כהן כי תהיה

לאיש זר אמר רחמנא דבר הויה אין דלאו

בר הויה לא קמשמע לן דפסיל מדרבי

יוחנן ידאמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל

המנין לעובד כוכבים ועבד שבאו על

הכהנת ועל הלוייה ועל בת ישראל

שפסלוה שנאמר יובת כהן כי תהיה

אלמנה וגרושה מי שיש לו אלמנות וגירושין

בה יצאו עובד כוכבים ועבד שאין לו

אלמנות וגירושין בה ואלא למעומי מאי

א"ר פפא ילמעומי בהמה דאין זנות בבהמה

יאמר ליה רבא מפרוקיא לרב אשי מנא הא

מילתא דאמור רבנן יאין זנות בבהמה דכתיב

ילא תביא אתנן זונה ומחיר כלב וגו' ייותניא

"אתנן כלב ומחיר זונה מותרין שנאמר גם

שניהם שנים ולא ארבעה ואלא שכבת זרע

ל"ל מיבעי ליה "לכדתניא ש"ז פרט לדבר

אחר מאי דבר אחר אמר רב ששת פרט

לשקינא לה שלא כדרכה אמר ליה רבא

שלא כדרכה ימשכבי אשה כתיב אלא אמר

רבא "פרט לשקינא לה דרך אברים א"ל

אביי פריצותא בעלמא היא ופריצותא

מי אסר רחמנא אלא אמר אביי פרט

לשקינא לה בנשיקה הניחא למ"ד יהעראה

יזו הכנסת עמרה אבל נשיקה ולא כלום

היא היינו ראתי קרא למעומי נשיקה

אלא למאן דאמר דאמר העראה זו

נשיקה מאי איכא למימר לעולם לשקינא

לה דרך אברים ומהו דתימא בקפידא

דבעל תליא רחמנא ובעל הא קא קפיד

קמשמע לן אמר שמואל ישא אדם

דומה

אבל הא הואיל ואסורה וקיימא אימא לא קא משמע לן. תימה הא שמעינן לה מאלמנה לכהן גדול דאסירה וקיימא לבעל ואפי׳ הכי אינטריך קרא דכי תשטה אשתו למעוטי הא לאו הכי הוה שותה וכן על מה שאמר איש אמר רחמנא ולא קטן נראה דדוקא

משתיה ממעט לה קרא אבל נאסרה על ידי בן חשע שנים ויום אחד אנ"פ שאינו איש שהרי ביאתו פוסלת בתרומה כדאיתא בפרק אלמנה (יכמות דף סח.) ונסקלת הערוה על ידו כדאיתא בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נה:) ומקומו בפרק יולה דופן (נדה דף מה.) דומיא דכל עריות מקנא על ידן דלא אינטריך לאשמועינן אלה דשותות אבל דנאקרו פשיטא וכי משום דעריות נינהו גריעי: שחוף. פירש רבינו מננאל שאינו בועל כדרכו ואינו מזריע

דתניאש איזהו מרוח אשך זה הקליטים שנכנס רוח בחשכיו דברי ר"ע רבי ישמעאל אומר זה השחוף חימה אמאי נקט שמואל שחוף ולא נקט סרים ושמח שחוף הוי רבותח טפי:

אבל הא הואיל ואסירא וקיימא. תימא מאי קמ"ל רב הונא והא מתני היא ע"י כל עריות מקנין וי"ל דהכי פירושו מי שנאסר בכל בת ישראל ע"י בעילת זנות אפילו אינה קרובתו יצא עובד כוכבים דבלאו הכי כל בת ישראל מתקרא וקיימה לגכיה: יצא עובד כוכבים שאין לו אלמנות ונירושין כה. פירש רש"י דנפקה לן מדכתיב השר ינהף את אשת רעהו פרט לאשת אחרים תימה והא נפקא לן בקידושין בפרק האומרה מלא תתחתן בם וכמדומה דלא אתי קרא פרט לאשת אחרים אלא למעוטי ישראל הבא על העובדת כוכבים אשת עובד כוכבים וקמ"ל אע"ג דבעולת בעל יש להן ישראל

בעובדת כוכבים פטורש: למעומי בחמה. תימה דהכח משמע דבזנות תליא

מילחא אם כן רבא דאמר בפ' הבא על יבמתו (יבמות דף נד.) דיש זנות לבהמה מתכי׳ למעוטי מאי וכי אית לן למימר דל"ל דשמואל או דרב שהונא: מנא הא מילתא ראמרי רכנן אין זנות לבהמה. ה"ג בפ' כל האסורין (ממורה ל:) מנא הא מילתא אדאין זנות לבהמה אמר ליה לא נישתמיט קרא ונכתוב אתכן זונה, וכלב א"נ הכי אתכן כלב וכו': אלא למאן דאמר העראה זו נשיקה מאי איכא למימר. והיינו שתוחל בפ׳ הבח על יבתתו (יבתוח דף נה:) והכא אליביה דשתואל נתי מסקינן ותימה אדרבה איפכא מסתברא למאן דאמר העראה זו נשיקה וחשיבה ביאה גבי שאר עריות היינו דאילטריך קרא הכא למעוטי אלא למ״ד העראה זו הכנסת עטרה ולה חשיבה נשיקה גבי שהר עריות

הכא מאי אילטריך למעוטה: דומה

מהו דתימל נטמלה נטמלה שני פטמים. אמורים בפרשה ודרשינו ליה לקמן (דף ס:) אחד לבעל ואחד לבועל היכא דמיתסרא אבועל בהא סתירה משתעי קרא דנוהג בה דין סוטה אבל הא דאסורה כו": קמ"ל. דכי אתא קרא לגופיה אתא דהיכא דאינו קרוב לה נאסר

עליה על ידי קינוי זה ולאו למעוטי קרובים אתא: איש אמר רחמנא. ושכב איש אותה: שמוף. שבשרו נשחף וכלה ויבש ואין בו כח. ובתורת כהניםי) בקללות שנינו דוגמתו יש לך אדם שהוא חולה ומוטל במטה אבל בשרו שמור עליו תלמוד לומר את השחפתים מלמד שבשרו נשחף: מקנין על ידו כו'. כמו והויכן בה מקנין על ידו פשיטה: ופוסל במרומה פשיטה. אם הוא אחד מן הפסולים המחללין את האשה כגון עובד כוכבים עבד חלל נתין וממור דקיימה לן בקדושיןש וביבמות" (א) דפסולין האשה בביאתן מובת כהן כי תהיה לאיש זרי כיון שנבעלה למי שור אנלה פסלה: לא יחלל זרעו. מדלא כתיב לא יחל דרשינן שני חילולין אחד לה ואחד לזרעה: דאים ליה ורע מחלל. את האשה בביאתו דלית ליה זרע לא יחלל: קה משמע לן. שמוחל דפוסל. שמעינן ליה מהאט דאמר מקנין על ידי שחוף: וכת כהן כי תהיה לאים זר וגו'. ומיניה נפקא לומי דפסולין פסלי לאשה בביאתן ומדאפקיה בלשון הויה נדרוש דאית ליה הויה מי שקידושין תופסין כה כגון ממזר נתין וחלל פסלי אבל עובד כוכבים ועבד הרי הן כבהמה וכיון דלית להו הויה לא נפסלו. עובד כוכבים אין לו קידושין בישראל דכתיב (ויקרא כ) איש אשר ינאף את אשת רעהו ותניא בסנהדרין (דף נב:) פרט לאשת (ב) אחרים 4. ולא יְחַלל וְרְעוֹ בַּעְמִיוֹ אלמא לית להו אישות. עבד עם בי אני יי מקדשו החמור כתיב בהוט ס)עם הדומה לחמור: מי שים לו מלמנות וגירושין כה. לאיש זר הוא בתרומת הוא דכי אין לה זרע ממנו ושבה הקדשים לא תאבל: אל בית אביה מלחם אביה תאכלש דלא פסלה בביאתו ילא עובד כוכבים אלמנה וגרושה וזרע אין ועבד שאין לו אלמנות וגירושין בה שלח תפסו לו בה קידושין וכשמת אין שם אלמנות עליה. וביבמותם פריך אימא לקולא דמי שיש לו אלמנות וגירושין הוא דכי אית לה זרע לא מיכול אבל עובד כוכבים ועבד אפי׳ אית לה זרע מיניה תיכול והתם משני לה 0 בהבא על יבמתו. ומיהו שמעינן וליה מהאן דמקנין ע"י עובד כוכבים: ואלא. מי שאינו איש דמתני׳ למעוטי (ג) בהמה: דאין זנום לבהמה. אינה נעשית זונה בבעילת בהמה ואינה נאסרת על בעלה: אחנן זונה. נתן טלה באתננה: מחיר כלב. החליף כלב בעלה: אחנן כלב. שאם אדם אומר לזונה היליך טלה והבעלי לכלבי: מחיר זונה. היתה לו שפחה

יבמות דף סט.), ק) (מוספתא דבכורות פ"ה], ל) [דף סח:], ש) [ועי' היטב חוס' סנהדרין נב: ד"ה פרט לאשת אחרים ומום' קדושין כא: ד"ה בתום' שם בתמורה איתא תורה אור השלם 1. ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והוא נטמאה או עבר עליו

רות קנאה וקנא את אשתו והיא לא נטמאה: במדבר היד 2. והשקה את המים והיתה אם נטמאה ותמעל מעל באישה ᇳ המאררים למרים ואבתה בטנה ונפלה ירכה והיתה האשה לאַלָה בַּקרב עמָה:

מסורת הש"ם

להמו כח.ו. ב) יכמות

ג) יבמות נט: תמורה ל.,

ד) עם: ווביבמות איתא ותנן ע"ם ול"ען, ל) יכמות נה:

ו) ג"ז שם. ז) ובמהמי פרשה

בן, ס) [ויקרא כון, ע) [דף

עה:ן, י) נדף סח:ן, כ) נויקרא כבן, ל) נמיהא.

רש"לו, מ) ויכמות סח:

קלושין עה:), ג) ובראשים

כב], כ) [קידושין סח.], ע) [ויקרא כב], כ) [דף סט.], ל) [צייל באלמנה לכייג

שכבת זרע ונעלם מעיני אישה ונסתרה והיא נטמאה ועד איז בה והוא

ויקרא כא טו ויקרא כא טו 1. ובת כהן כי תהיה

6. ובת כהן כי תהיה כנעוריה מלחם אביה בו: ויקרא עב . 7. לא תביא אתנן זונה זית וי ומחיר כלב בית יי אלהיך לכל נדר בי תועבת יי אלהיך גם שניהם: 8. ואָת וָכָר לא תשׁכַּב משכבי אשה תועבה

הגהות הב"ח (א) רש"י ד"ה ופוסל וכו׳ וביבחות דפסלי החשה: (3) ד"ה וכת כהן וכו' פרט לאשת בכרי אלמא: (ג) ד"ה ואלא מי וכו׳ למעוטי מאי למעוטי

מוסף רש"י

מנין לעובד כוכבים ועבד כו' שפסלוה. עכו"ם ועבד פסלה מתרומה וכ"ש מכהונה

יבמות ההוה. כל יש היה שים לו קדופון, הוא לאינו פוסלה בניאמו ולמוצ (קדושין עה) כגון ישכאל. הוא דכי מים או קדושין השכה אל נית אביה וגר ורבחות הה. יצאו עובד כובבים ועבד. שאן קדושין חופשן (שמה, אתבן כלב. שאט אתר אל אוני הילך עלה זה הצבלי לכלני ויבחות וב) אז: הילך עלה זה וחלין לנתכן אלני תחורה כ). ובחידר דובה. שהחליף עלה בוזנה וקנאה לשפחה באותו עלה (שם ובעיין בחות שם). שיד פרש לדבר אחר, כמועה העמהה? הלשכת תספק כחיב ושכה אף אם אותה הבכם זרע וירמות והם. בנשיקה, לבר נושה במהום משמש משם אבל נשיקה ולא כלום היא ולל מיהמרל לנוולה בהמ משם

זונה והחליפה בטלה. ומדקאמר אתנן

כלב מותר מכלל דלאו זנות הוא דאי

זנות הוא הוה חייל עלה שם אתנן: ואלא

שכבם זרע למה לי. כיון דאמרת מקנין ע"י שחוף: לשקינא לה שלא כדרכה. אל מסחרי עמו להבעל שלא כדרכה: משכבי אשה כסיב. הוקשו שני משכבותיה לכל דברים וכיון דנאסרת עליו אמאי לא הוי קינוי: דרך אברים פרילופא בעלמא הוא. שוכב עמה בקירוב בשר: פרילופא מי קאסר רחמנא. אשה על בעלה בהכי וכיון דלא מחסרא עליה בהכי פשיטא דלאו קינוי הוא: בנשיקה. משיק השמש באוחו מקום: היינו דאסא קרא למטוטיה. דלא חימא העראה היא: אלא למאן דאמר. ביבמות (דף וה:) העראה האמורה בחורה שהיא כגמר ביאה בכל העריות כדכתיב (ויקרא כ) את מקורה הערה את שארו הערה זו נשיקה מאי איכא למימר היכי מצים למימר דאתא קרא למעוטה הלא כגמר ביאה היא לכל דבר חוץ משפחה חרופה: בקפידא דבעל חליא. דכתיב וקינא ובמדבר הן ובעל הא חזינן ליה דקפיד שהרי קינא לה על כך:

יליקין והלא שתיים הואה. היוכר דמהני ולכך מתרץ אהא נמי קרקע עולם היתה ואינה חייבת למסור עצמה ודימים דרוזיא קרקע עולם יעבור ואל יהרג וכן נמי לענין שפיכת דמים אם יאמרו לישראל נשליך אותך על תינק זה או נהרוג אותך יעבור ואל יהרג דהוי כמו קרקע עולם דהם זורקין אותו על התינוק ואינו על על תינק היאו שמש שום דבר ומהאי טעמא ניחא הא דאמר ביבמות אין אונם בערוה לפי שאין קישור אלא לדעת פיי איז אונס כלומר דיהרג ואל יעבור למה לי טעמא לפי שאיז הישוי אלא לדעת כלא האי טעמא איז אונס

אין אונט לתומו יהוד זאל יצבוד למה לי טעמא לפי שאין קישר אלא ליניו בלא הוא טעמא אין אונט - ולע קיצמות מהן. בנשיקה, מנו טמק למקוט מטמיט ושטן. אבל נשיקה רלא בלום היא. למ מימנית נימא ההיכא האמרי בכל (התוה כולהן יעבור ואל יהרג חוץ מעידו וגייע וש"ד אלא לפי מה דפרישית נימא ההיכא בחברים העבד הבא על בת ישראל הולר ממזר כדאמר בפרק עשרה יוחסין והשתא ממזר הוי מיפסל בביאתו מיבעיא ההיג פריך תלמודא התם וצ"ל הא דיריה הא דרביה אי גמי אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן.

QUESTIONS TO CONSIDER

■ Why would – or wouldn't – we learn the parameters of Sotah from the parameters of Yichud?

THE LENIENT OPINIONS

Rav Eliezer Waldenberg objects to this line of reasoning on the following grounds.

Tzitz Eliezer 7:46

There is a proof to this matter that the issue of "warning" [by Sotah] is not dependent on the issur of Yichud from the language of the Mishna in Sotah (24a) which teaches "We issue warnings on all the *arayos*" which implies it is coming to include all the *arayos* without exception. This includes [warning] regarding the woman's father or son where there isn't also an issur of Yichud.

דיש הוכחה לכך דדבר הקינוי אינו תלוי באיסר היחוד מלשון המשנה בסוטה שם דקתני על ידי כל עריות מקנין ומשמע דבאה לרבות כל עריות בלי יוצא מן הכלל והיינו אפילו ע״י אביה ובנה שבהם אין גם איסור יחוד.

Rav Waldenberg uses the Mishna by Sotah which implies that **the Sotah procedure would apply even if the woman is with her father or son.** As we showed previously, the laws of Yichud do not apply in those cases. Rav Waldenberg concludes that the laws of Yichud and Sotah must therefore be independent. With this in mind, just because the laws of sotah apply to a *shachuf*, it doesn't mean that the same would be true by Yichud.

Rav Waldenberg therefore rules leniently that an elderly man can have Yichud with a female caregiver.

INTERIM SUMMARY

- The Gemara says the laws of Sotah apply to a *shachuf* (infertile person) and the Gemara assumes this would be obvous.
- Rav Moshe Yehuda Leib Zilberberg says Yichud must be likewise be assur because logically the laws are linked.
- Rav Eliezer Waldenberg disagrees because Sotah seemingly applies to a father and son, whereas Yichud would not apply there.

RAV MOSHE'S CONCERN

Rav Moshe Feinstein (Iggeros Moshe, E.H. 4:65:10) agrees with the analysis of the Tzitz Eliezer but raises a unique concern. He points to a story in Kiddushin (81b) where Rav Chiya bar Ashi, who, after not having engaged in relations with his wife for several years due to his old age and loss of desire, was suddenly aroused when his wife posed as a well-known prostitute. This story demonstrates that even though an older man does not experience desire, he might still be capable of arousal and intercourse. This possibility, Rav Moshe writes, makes it difficult to determine when an elderly male patient would be allowed to be secluded with a woman.

Rav Moshe therefore concludes by distinguishing between those women with whom seclusion is forbidden by force of Torah law, and those women with whom seclusion is forbidden mi'de'rabbanan.

When it comes to a married woman or a nidda, with whom Yichud is forbidden on the level of Torah prohibition, an elderly man should avoid seclusion unless his impotence is confirmed and beyond doubt. In cases involving Yichud that is forbidden only mi'de'rabbanan, seclusion would be allowed once the man feels impotent and does not experience sexual desire. This ruling would apply to the case of a non-Jewish female caregiver, for Yichud with a non-Jewish woman is forbidden mi'de'rabbanan. In the case of a Jewish caregiver who is married, or single but presumed a nidda, seclusion would be allowed only once the patient's impotence is medically verified or otherwise certain.

DOVID AND **AVISHAG**

There may be a precedent for allowing an elderly man to be alone with a female from Tanach. There is a story involving Dovid Hamelech from the beginning of Melachim I which addresses our case

Melachim I: Chapter 1

And King David was old, advanced in his years, and they [his servants] covered him in garments but they would not warm him. His servant said to him, "Let us search for our master, the king, a virgin maiden, and she will stand in front of the king and be a servant, and she will sit on your bosom and warm our master, the king." They searched for a fine maiden in all the boundaries of Israel and they found Avishag the Shunamite and they brought her to the king. The maiden was exceedingly fine and she was a servant for the king and served him, and the king did not lie with her.

וַהַמֵּלֵךְ דַּוָד זָקֵן, בָּא בַּיָמִים; וַיִּכַסָּהוּ, בַּבָּגָדִים, וַלֹא יחם, לו ויאמרו לו עבדיו, יבקשו לאדני המלך נערה בתולה, ועמדה לפני המלך, ותהי לו סכנת; ושכבה בְחֵיקֶךּ, וְחַם לַאדֹנִי הַמֵּלֶךְ וַיְבַקְשׁוּ נַעֲרָה יַפָּה, בְּכֹל גבול ישראל; וימצאו, את-אבישג השונמית, ויבאו אֹתָהּ, לַמֵּלֶךְ וְהַנַּעֲרָה, יָפָה עַד-מִאֹד; וַתִּהִי לַמֵּלֶך סכנת וַתִּשַׁרְתָהוּ, וְהַמֵּלֶךְ לֹא יְדָעָה.

QUESTIONS TO CONSIDER

• Why might we be reluctant to learn a proof straight from this story in Tanach?

David was very cold so he had Avishag use her body heat to warm him. This involved Avishag being secluded with him. The Gemara in Sanhedrin (22a) points out that David had the option of marrying Avishag but decided not to because he had married the maximum number of wives that a king is allowed to marry and didn't want to divorce one of his current wives just to marry Avishag. So instead, he decided to have Yichud with an unmarried woman. Why was he allowed to do this?

Rav Yaakov Reischer, in his Iyun Yaakov (Sanhedrin), writes that Yichud was permitted because of the potential risk to King David's life. As he faced a life-threatening situation that necessitated the services of a woman, Yichud was allowed.

At first glance, it would appear that according to Rav Reischer, Yichud for an elderly patient is permitted only when this is necessary to avoid a risk to the elderly man's life.

However, the Gemara continues and records a conversation between Avishaq and Dovid. Avishaq asked Dovid why he didn't marry her and he responded that he couldn't marry another wife. Avishag responded that Dovid was just saying that because he couldn't consummate a marriage anyway. To prove her wrong, Dovid called his wife Batsheva and had intercourse with her. Commenting on this story, Rav Reischer explains that Avishag presumed King David was impotent because she was allowed to be secluded with him. She figured that this was permitted because he no longer desired or was capable of intimate relations. In truth, King David had not lost his vitality, yet due to the threat to his life, he was still permitted to have Yichud.

We see from Rav Reischer's comments that, in reality, any impotent man can have Yichud. Dovid had to rely on the risk to his life only because he wasn't truly impotent.

ONE FINAL **THOUGHT**

One final reason to be lenient is brought by the Radbaz who addresses the issue of women begin employed by men:

Responsa of the Radbaz 3:481

And furthermore, since they are working, they are considered "workers" and they [the men] constantly need the women to do the work, the will not ruin their status. Therefore, the possibility of a sin is remote.

ותו כיון דעושים מלאכה זו הם בעלי האומנות והם צריכין בכל שעה להביא נשים לעשות מלאכתן לא מרעי לחזקתייהו. הילכך הדבר רחוק שיעשו עבירה

The Radbaz points out that whenever you have a man and a woman in a position where the woman fulfills a pivotal role for the man, the man will be naturally discouraged from sinning with her because he doesn't want to risk their professional relationship. The Radbaz thought this was a reason enough to be lenient regarding issues of Yichud.

CONCLUSION

While there is seemingly no inherent heter (leniency) provided by the Gemara or Rishonim, there are seveal compelling svaros (lines of reasoning) to rule leniently:

- 1. The man may be **incapable** of sinning.
- 2. If the woman is a non-Jew, the Yichud is only an *issur derabanan*.
- 3. The permissibility of this type of Yichud may be proven from the story of **Dovid and Avishag**.
- 4. There may be reason to be lenient based on the fact that the man is de-incentivized to sin because he needs the female caregiver's services.

DISCLAIMER:

The views and opinions presented in this sourcesheet should not be taken as halachah l'maaseh. Before applying these halachos to real-life situations, one must consult with a competent halachic authority.